

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повна назва вищого навчального закладу)

Факультет психології та соціальної роботи

(повна назва інституту/факультету)

Кафедра соціальної роботи

(повна назва кафедри)

Дипломна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

на тему: «Зайнятість молоді в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення»

«Youth employment in Ukraine: state, problems and ways to solve them»

Виконала: студентка **денної** форми навчання

Спеціальності 231 соціальна робота

Трипольська Анна Севаківна

Керівник: к.філософ.н., доц. Аблов А.Ф.

Рецензент: доцент, к.політ. наук

кафедри політичних наук і права

ПНПУ імені К. Д. Ушинського

Ростецька С.І.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 4 від 09.12.2019 р.

Завідувач кафедри

_____ Хлівнюк Т.П.

(підпис)

Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № __ від __.12.2019 р.

Оцінка _____ / _____ / _____³
а національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Голова ЕК

_____ Китайська О.П.

(підпис)

ЗАЙНЯТІСТЬ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Анотація

Магістерська робота присвячена розвитку зайнятості молоді в Україні. У даній дипломній роботі розглянуті теоретико-методологічні основи аналізу ринку праці як регулятора зайнятості молоді в Україні, проведено теоретичний аналіз зайнятості молоді в Україні. Також в теоретичному розділі дипломної роботи розглянута трудова зайнятість студентської молоді в предметному полі соціальної роботи, проаналізовані соціальні чинники зайнятості студентської молоді в сучасних умовах, вивчена зайнятість молоді як основа формування і розвитку професійного майбутнього.

В практичному розділі магістерської роботи для більш детального вивчення ситуації на ринку праці в Україні було проведено дослідження з вивчення зайнятості студентської молоді. Для аналізу ступеня соціально-професійної адаптації випускників до професійної діяльності було проведено анкетування молодих фахівців, що працюють на підприємстві не більше 3 років. Розроблені рекомендації для більш кращої адаптації молоді в сфері професійної діяльності.

Ключові слова:Зайнятість молоді, професійна діяльність, адаптація.

YOUTH EMPLOYMENT IN UKRAINE: STATE, PROBLEMS AND WAYS TO SOLVE THEM

Annotation

The master's thesis is devoted to the development of youth employment in Ukraine. In this diploma paper theoretical and methodological foundations of labor market analysis as a regulator of youth employment in Ukraine are considered, theoretical analysis of youth employment in Ukraine is conducted. Also in the theoretical section of the thesis is considered the employment of student youth in the subject field of social work, analyzed social factors of employment of student youth in modern conditions, studied youth employment as a basis for the formation and development of professional future.

In the practical section of the master's thesis, a study on the employment of student youth was conducted to study the labor market situation in Ukraine in more detail. In order to analyze the degree of social and professional adaptation of graduates to professional activity, a survey was conducted of young professionals working at the company for no more than 3 years. Recommendations were developed for better adaptation of young people in the field of professional activity.

Key words: Youth employment, professional activity, adaptation

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ В УКРАЇНІ	11
1.1.Теоретико-методологічні основи аналізу ринку праці як регулятора зайнятості молоді в Україні	11
1.2.Молодь як соціально-демографічна група населення.....	18
1.3.Теоретичні основи аналізу зайнятості молоді в Україні.....	26
Висновки до першого розділу.	31
РОЗДІЛ ІІ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТРУДОВОЇ ЗАЙНЯТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	33
2.1.Трудова зайнятість студентської молоді в предметному полі соціальної роботи.	33
2.2.Соціальні чинники зайнятості студентської молоді в сучасних умовах.....	37
2.3. Зайнятість молоді як основа формування і розвитку професійного майбутнього	43
Висновки до другого розділу.....	51
РОЗДІЛ ІІІ. ЗАЙНЯТІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОГО МАЙБУТНЬОГО.....	53
3.1. Особливості студентської зайнятості молоді: емпірична інтерпретація.....	53
3.2.Особливості адаптації молоді до сучасної трудової зайнятості: емпірична інтерпретація.....	63
3.3.Рекомендації зі сприяння адаптації молоді на ринку праці.....	69
Висновки до третього розділу	76
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	84

ВСТУП

Актуальність дослідження. Трансформації всіх видів соціальних взаємодій у всіх сферах життєдіяльності сучасного суспільства найрадикальнішим чином відображаються на характері трудових відносин та зайнятості. У сучасних соціально-економічних умовах, як ніколи раніше, стає актуальним питання оцінки масштабів і відстеження динаміки поведінки молоді на ринку праці. У сучасних умовах розвитку сучасного українського суспільства саме цей сегмент оцінюється як найбільш соціально і економічно уразливий в питаннях праці і зайнятості. Для пошуку шляхів надання ефективної допомоги молодим людям необхідно провести аналіз основних форм і методів вирішення даної проблеми з метою знайти і затвердити оптимальні способи застосування соціальних механізмів адаптації на практиці. Найважливіше значення для суспільства має вивчення питань про роль молоді у житті сучасного суспільства, його рівень освіти та професійної кваліфікації, моральний вигляд і культурні потреби.

Одним з основних питань дослідження молоді відноситься, на наш погляд, оцінка їх зайнятості на сучасному українському ринку праці. Молодь грає не останню роль в політичних, економічних і соціальних структурах суспільства. Разом з тим, вона є однією з особливо уразливих соціально-демографічних груп на ринку праці. Слід зазначити, що сучасному стану на ринку праці молоді та їх адаптаційних можливостей приділяється недостатньо уваги в наукових дослідженнях, засобах масової інформації, урядових документах. Це, в свою чергу, визначає необхідність теоретичного і практичного дослідження молодіжного сегменту ринку праці і таких його складових, як зайнятість і безробіття в розрізі соціальних, економічних, політичних та інших проблем і їх чинників.

Актуальність досліджуваної теми стає досить очевидною, так як аналіз ситуації в сфері зайнятості в Україні за попередні роки показує, що процес відновлення українського суспільства привів до значних змін у всіх сферах життєдіяльності людей і породив багато нових і неоднозначних проблем. З одного боку, з'явилися нові форми власності, типи підприємств, професій, види діяльності, значно розширилися можливості прояву ініціативи, а з іншого - посилилася соціальна нерівність.

Безробіття негативно впливає на молодь, яка тільки починає самостійне існування, та на її соціальний і особистісний розвиток. По-перше, відсутність заробітку знижує життєві стандарти молодих людей, а допомога по безробіттю, як правило, невелика за розміром і не забезпечує прожитковий мінімум в належній мірі. По-друге, безробітна молодь програє в соціальній конкуренції своїм працюючим одноліткам, які мають перед собою перспективи соціального зростання. По-третє, безробіття молоді створює поживний ґрунт для розвитку девіантної поведінки. По-четверте, тривала невлаштованість обертається тим, що у молодих людей втрачається цінність професійної майстерності і готовність до оволодіння новими професіями, з'являється психологічний страх перед ринком праці. Молодіжний сегмент ринку праці характеризується невідповідністю попиту і пропозиції. Це обумовлено тим, що на нього виходять випускники навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за всіма можливими професіями. Однак, відсутність попиту на ринку праці, призводить до того, що велика частина тих, хто шукає роботу молодих людей, в тому числі недавніх випускників вищих закладів освіти, працевлаштовується за спеціальностями, далеким від базової освіти, для багатьох перепідготовка є єдиною можливістю отримати роботу.

В даний час на ринку праці молодь є однією з основних груп ризику. Вперше виходячи на ринок праці, практично не маючи досвіду роботи і необхідних професійних навичок, молоді люди стикаються з серйозними

труднощами при спробі працевлаштування, які багаторазово зростають в разі пошуку роботи, яка відповідає рівню спеціалізації і кваліфікації випускника закладу вищої освіти. Тому, зіткнення з трудовою реальністю часто призводить до переорієнтації або деградації трудових цінностей, що прямо веде до виникнення безробіття, яке негативно впливає на соціально-психологічний розвиток молодих людей і часто призводить до зникнення погляду на працю як засіб особистої самореалізації, тим самим порушуючи процес адаптації.

Це ще більше актуалізується в умовах нестабільності, коли протягом досить короткого періоду одні професії стають незатребуваними, а інші виявляються на піку попиту, а існуюча вища школа виявляється не в змозі оперативно реагувати на всі мінливі запити ринку праці, не випускаючи або, навпаки, випускаючи в надмірній кількості молодих фахівців різного профілю. Економічна криза ще більше погіршує ситуацію, що склалася, сприяючи збереженню застарілих, непривабливих, шкідливих для здоров'я виробництв і низький рівень заробітної плати, які значно відстають від потреб сучасної високоосвіченої молоді. Вищесказане характеризує заявлену проблему професійної орієнтації випускників ЗВО як актуальну і вимагає пильного вивчення.

Таким чином, сучасна ситуація на молодіжному сегменті ринку праці характеризується високим рівнем безробіття і нестабільності, дисбалансом між необхідними ринком праці професіями та спеціальностями, за якими ведеться підготовка фахівців у навчальних закладах. Тому, для сучасного українського суспільства проблема зайнятості та безробіття молоді набуває особливого значення. Вона стає фокусом уваги фахівців різних наукових дисциплін: теорії соціальної роботи, соціології та економіки праці, кадрового менеджменту; проблема набуває очевидний міждисциплінарний статус. Актуальність цього питання обумовлена кризовим соціально-економічним становищем молоді в сучасному суспільстві, а також ступенем розробленості і рівнем реалізації, з

одного боку, державної молодіжної політики, з іншого - політики зайнятості населення на сучасному етапі розвитку сучасного українського суспільства.

Ступінь наукової розробленості теми. Аналіз основ ринку праці, закономірностей його функціонування на різних етапах розвитку і трансформації суспільства знайшов відображення в роботах вчених: А. Сміта, Д. Рікардо, Ж.Б. Сейя[64].

Теорія ринку праці представлена в дослідженнях таких видатних вчених як А. Маршавіна, П. Самуельсон [49]. Концептуально важливими в дослідженні принципів функціонування ринку праці є роботи Р. Холла, Дж. Кейнса, М. Фрідмана, Т. Веблена[81]. Проблеми молодіжного безробіття та забезпечення зайнятості на ринку праці присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних економістів і соціологів: П. Бурдье, Я.В. Дидковской, В.Т. Лісовського, який одним з перших дав визначення категорії поняття «молодь», І.С. Кона, що дав більш деталізоване визначення цьому поняттю, Х.Пілкінгтона і Т. Парсонса, які виділили молодь як самостійну соціальну групу. Із сучасних досліджень слід виділити роботи М. Ворони, А. Боргова, І. Жукової, Е. Аврамової, Е.Кулагіной, Ю. Верпаховська, А. Колота[39].

Мета дослідження полягає у вивченні стану зайнятості молоді, проблем зайнятості молоді та шляхів їх подолання.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- вивчити теоретико-методологічні основи аналізу ринку праці як регулятора зайнятості молоді в Україні;
- здійснити теоретичний аналіз зайнятості молоді в Україні;
- визначити трудову зайнятість студентської молоді в предметному полі соціальної роботи;
- здійснити аналіз особливостей зайнятості студентської молоді;
- виявити особливості адаптації молоді до сучасної трудової зайнятості;

- виявити механізми сприяння адаптації молоді на ринку праці.

Об'єктом дослідження є молодь в умовах зайнятості.

Предметом дослідження виступає аналіз стану зайнятості молоді в Україні.

Теоретична і практична значущість дослідження визначається його актуальністю, науковою новизною, а також висновками як загальнотеоретичного, так і практичного характеру. Значимість роботи визначається тим, що в ній зроблена спроба комплексного підходу до дослідження стану і тенденцій зайнятості молоді в сучасних умовах розвитку суспільства; виявлено специфіку молодіжного сегменту ринку праці і на основі цього запропоновано напрями, за якими може бути організовано сприяння зайнятості молоді.

Методологія і методи дослідження. З числа загальнонаукових методів в дослідженні знайшли застосування системний і порівняльний підходи, міждисциплінарний аналіз. На основі системного підходу осмислюються соціальна сутність поняття зайнятості молоді. Порівняльний підхід був використаний в частині аналізу емпіричного матеріалу при конструюванні профілю освіти і життєвого потенціалу молодого фахівця. Міждисциплінарний аналіз дозволив узагальнити і систематизувати теоретичну дослідницьку базу в різних областях знань.

Апробація. Основні положення дипломного дослідження були представлені на 75-ій студентській науковій конференції Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Публікації. Трипольська А. С., Дунаєва Л. М., Соціально-професійна орієнтація школярів як регулятор зайнятості молоді у майбутньому/ А. С. Трипольська, Л. М. Дунаєва/Збірка матеріалів до 75-ї студентської наукової конференції. Секція «Факультету психології та соціальної роботи».

Підсекції «Соціальні теорії», «Соціальна робота» - Одеса: Одеський національний університет, 2019. с. 27-30

Структура дослідження визначена логікою досягнення поставленої мети і вирішення науково-дослідних завдань, включає в себе вступ, три розділи, висновок, список літератури і додатки.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин проблема зайнятості молоді набуває нових властивостей. З одного боку, питання зайнятості надзвичайно значимі для молодих людей, з іншого - реалізувати свої потреби в професійній сфері вдається далеко не кожному. На це впливають сформовані ціннісні орієнтації сучасної молоді, яка висуває підвищені вимоги до життя, має завищену самооцінку, не завжди співвідносить свої можливості з реальними вимогами ринку праці.

Сучасна ситуація на молодіжному сегменті ринку праці, незважаючи на ряд позитивних змін, залишається досить напруженою. Механізми, що регулюють ринок праці, відносини між роботодавцем і робочою силою на практиці не забезпечують такі умови, щоб у процес праці була залучена молодь. Недостатньо ефективно функціонує система підготовки, що забезпечує відповідність процесу професійного навчання молоді запитам і потребам ринку праці.

У нинішній час на території України спостерігається зростання кількості студентів, які поєднують навчання і роботу. Дана ситуація була продиктована тим, що роботодавці почали пред'являти випускникам вузів при прийомі на роботу жорсткіші вимоги, зокрема, вимагали наявності досвіду роботи, вміння і навички професійної діяльності. Це призвело до того, що студенти в процесі навчання включилися в усі види зайнятості. У свою чергу, освітня система, яка повинна була виступати майданчиком, де закладалися б базисні якості майбутнього фахівця, виявилася відірваною від потреб ринку праці. Отже, студентам з метою придбання компетенцій вже в процесі навчальної діяльності доводилося поєднувати навчання і роботу.

При дослідженні проблеми трудової зайнятості використовують різні підходи. В рамках даної роботи використання соціокультурного та компетентнісного підходу, а також теорії людського капіталу дозволило розглянути проблему трудової зайнятості студентів виходячи з їх мотивації, рівня добробуту і соціокультурного середовища. Вторинний аналіз літератури дозволив побудувати композицію випускника вузу, де було виявлено, що уявлення роботодавців, випускників ЗВО та молодих спеціалістів в основному не знаходять точки дотику. Це свідчить про те, що освітня система і ринок праці відірвані одна від одної.

Аналіз проблеми показав, що трудова зайнятість серед студентів - досить поширене явище. З курсу в курс зростає кількість студентів, які намагаються свою трудову біографію почати задовго до закінчення вищого навчального закладу. Але крім працюючих студентів, існує і ті, хто не хоче працювати і хто хоче працювати, але не може знайти роботу. Перша категорія - це, перш за все, студенти з багатих сімей, які не потребують заробіток і повністю знаходяться на утриманні батьків. Друга категорія - це ті студенти, які хочуть працювати, але в силу тих чи інших причин не можуть влаштуватися на роботу. Основним же мотивом виходу на ринок праці студенти вважають матеріальну зацікавленість. Існують і ті студенти, які зацікавлені не тільки в матеріальному доході, а й у професійному розвитку і в придбанні компетенції. Так, у незначній кількості студентів трудова діяльність збігається з одержуваної в вузі спеціальністю. Адже залучення в трудову діяльність студентам допомагає не тільки опановувати тими чи іншими компетенціями, а й є місцем первинної трудової соціалізації.

В ході проведеного емпіричного дослідження авторамімагістерської роботи було виявлено, що трудова зайнятість серед студентів вказаних вузів - поширене явище. У трудову діяльність майже в рівній мірі залучені студенти як державних, так і недержавних вузів, також підробляють студенти з різними

рівнями достатку. Студенти працюють в сфері, пов'язаній як з розумовою працею, так і фізичним, однак основними сферами, де вважають за краще працювати студенти, є готельний і ресторанний бізнес, оптова і роздрібна торгівля, будівництво та ремонт житла. Для працевлаштування студенти використовують формальні (вуз, державна служба зайнятості та комерційні служби зайнятості) і неформальні (протекція, звернення до родичів, звернення до друзів, знайомих, а також безпосереднє звернення до роботодавця, ЗМІ та інтернет) канали працевлаштування. Однак при пошуку роботи студенти в основному вдаються до контактних аудиторій, тоді як державні служби мало задіяні в забезпеченні студентів роботою. Основною причиною дострокового виходу на ринок праці студенти вузів вказали матеріальну зацікавленість в заробітку. За результатами авторського дослідження студенти включаються в усі види зайнятості для задоволення матеріальних потреб. У зв'язку з чим, матеріальна скрута штовхає студентів працювати не за профілем навчання. Матеріальне становище сім'ї впливає на профіль зайнятості, чим вище рівень матеріального достатку, тим більше студент прагне отримати від роботи професійні компетенції і в основному працює за профілем навчання. І чим нижче матеріальний достаток, тим більше студенти націлені на отримання матеріальної винагороди за працю і в більшості випадків дані студенти працюють не за профілем навчання.

У зв'язку з цим в рамках дипломної роботи розроблені наступні рекомендації:

- при вузах необхідно створити малі інноваційні підприємства, в рамках яких студенти, починаючи зі студентської лави, зможуть формувати професійні компетенції.
- необхідно створити ефективні кадрові служби, агентства, молодіжні біржі праці в рамках університетів.

- необхідно залучати студентів до наукової діяльності, вони повинні бути задіяні в лабораторіях, в польових дослідженнях і т.д.
- розвиток бізнес - інкубаторів при дослідницьких вузах, який передбачає, що студент може брати участь в конкурсі студентських робіт і розробок. Отримують можливість на пільгових умовах вести свій проєкт на базі інкубатора.
- створення єдиної регіональної бази студентських вакансій, яка може бути реалізована в рамках порталу Електронного уряду. Дана система буде доступна для роботодавців з будь-яких районів, міст, які потребують фахівців, а також бажаючих навчити студентів тих чи інших спеціальностей в рамках свого підприємства.

Як показало наше опитування, саме серед студентів даного університету найбільшу кількість працюючих студентів. Основною причиною дострокового виходу на ринок праці студенти даного вузу вказали, як і інші студенти вищих навчальних закладів, матеріальну зацікавленість в заробітку. Однак студенти зацікавлені також у набутті професійних компетенцій, додаткових знань і навичок. Дані компетенції можна отримати не тільки в навчальний семестр, але і під час літніх канікул. Цей вид зайнятості був дуже популярний серед радянських студентів, проте і в наш час згідно з нашим дослідженням даний вид зайнятості залишається затребуваним серед студентів. Залучення студентів в літній час допомагає освоїти загальні і професійні компетенції, які роблять їх більш конкурентоспроможними на ринку праці в порівнянні з іншими випускниками і молодими фахівцями.

Ефективним, також нам бачиться взаємодія між освітнім закладом та підприємством в рамках освітнього кластера. Аналіз літератури дозволив побудувати схему освітнього виробничого кластера, де буде здійснюватися взаємозв'язок освітніх установ і підприємства, яка дозволить на виході отримати молодих фахівців володіють професійними компетенціями. Однак

дана система як у нас так і в інших регіонах України потребує доопрацювання методичних і правових документів.

Таким чином, рішення проблеми трудової зайнятості студентської молоді можливо лише за активної участі держави з метою створення необхідних умов для повноцінної навчальної діяльності та трудового процесу. Саме в процесі трудової діяльності студенти заповнюють недоліки вузівської підготовки, яка проявляється під час відсутності професійних якостей, які необхідні для становлення повноцінного фахівця. У зв'язку з цим, необхідною умовою сьогодні є вдосконалення механізмів з великими адаптаційними можливостями, які б ефективно вирішували проблему зайнятості молоді. У дослідженні були розглянуті механізми, які сприятимуть молодіжній зайнятості, в тому числі на ринку праці, які, на наш погляд, дадуть можливість молоді адаптуватися до сучасного ринку праці, підвищити рівень інформованості про послуги і можливості служби зайнятості, підвищити конкурентоспроможність, навчитися навичкам ефективного пошуку роботи, отримати знання про основи підприємницької діяльності, оперативно знайти роботу.

Основними напрямками діяльності зі сприяння адаптації молоді на ринку праці, мають стати: приведення у відповідність системи освіти, профорієнтації, професійної підготовки до запитів і потреб ринку праці; налагодження процесу інформування суб'єктів ринку праці про взаємні потреби та очікування, а також про прогнозовані тенденції їх розвитку; сприяння тимчасовому та постійному працевлаштування як учнівської молоді, так і випускників середньо спеціальних і вищих навчальних закладів; сприяння молодіжному підприємництву. Не менш важливими умовами успішної адаптації молоді на ринку праці є формування системи ціннісних орієнтацій, професійної та кар'єрної мотивації, комунікативної, соціальної і діяльнісних компетенцій, що відповідають запитам ринку праці.

Ефективність реалізації зазначених груп механізмів, насамперед, визначається їх комплексністю, тісним взаємозв'язком, системністю і наступністю реалізації - від перших агентів соціалізації - сім'ї, дошкільних освітніх установ, до моменту успішного включення молодого людини в трудову діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аблов А.Ф. Деякі проблеми теорії і практики трансформації сучасного українського суспільства / Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. Т. 23. Випуск 2 (48). Психологія. – 2018.
2. Аблов А.Ф. Освіта і наука в трансформаційних процесах сучасного українського суспільства. В зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Роль вищої освіти в соціально-економічному розвитку України: світовий та національний досвід 3- листопада 2017 р. М. Одеса.
3. Аблов А.Ф. Деякі політико-ідеологічні проблеми трансформації українського суспільства в сучасних умовах / А.Ф. Аблов // Вісник Одеського національного університету. – Вип. 10. Соціологія і політичні науки. – 2011. – Т. 16. – С. 710–716. http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2451/1/str_711-719%2b.pdf
4. Антонюк В.П. Вища освіта України в системі відносин ринку праці / В.П. Антонюк // Економічний вісник Донбасу. – 2015. - № 2(40). - С. 132 – 137.
5. Бандур С.І. Стратегія забезпечення продуктивної зайнятості населення України: економічний зміст, цільові орієнтири та пріоритети / С.І. Бандур, О.І. Дяконенко // Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України : зб. наук. пр. Вип. 9. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – С. 7–11.
6. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман. – М.: Логос, 2002. – Гл. 1. – С. 21-38.
7. Безтелесна Л. І. Макроекономічні закономірності функціонування національного ринку праці / Л.І. Безтелесна, Г.М. Юрчик // Статистика України. – 2012. – № 1(56). – С. 22–27.

8. Безтелесна Л.І. Прогнозування та регулювання зайнятості населення регіону/Л.І. Безтелесна, Г.М. Юрчик. – Рівне : НУВГП, 2010. – 222 с.
9. Беккер Г. Человеческий капитал / Г. Беккер. – М.: Изд-во МГУ, 1997. – 682 с.
10. Белл Д. Социальные рамки информационного общества / Д. Белл // Новая технократическая волна на западе. – М.: Прогресс, 1986. – 342 с.
11. Бестужев-Лада, И.В. Социальные проблемы молодежи / И.В. Бестужева – Лада, В.И. Башмаков. - М.: о-во «Знание» РСФСР, 1982. - 40 с.
12. Білик О.М. Нестандартна зайнятість: виклики сьогодення / О.М. Білик // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2014. – № 1 (7). – С. 296–301.
13. Богиня Д.П. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати / Д.П. Богиня, Г.Т. Куліков, В. М. Шамота, Л.С. Лісогор, Л.І. Долгова; ред.: Д.П. Богиня; НАН України. Ін-т економіки. - К., 2001. - 300 с.
14. Богиня Д.П. Концептуальні підходи до визначення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці / Д.П. Богиня // Україна: аспекти праці. – 1999. - №6. – С. 3-6.
15. Боярчук Л.В. Трансформація зайнятості населення як складова соціально-економічної політики держави / Л.В. Боярчук // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2014. – Вип. 150. – С. 101–106.
16. Брич В.Я. Трансформація ринку праці та її вплив на життєвий рівень населення (теорія, методологія, тенденції розвитку) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.09.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / В.Я. Брич. – Львів, 2004. – 36 с.
17. Васильченко В.С. Экономическая ситуация и занятость населения в Украине / В.В. Васильченко, В.Н. Крыжановский, В.В. Оникиенко. – К.: НЦЗРТ,

1992. – 311 с. 20. Веблен Т. Теория праздного класса / Т. Веблен. – М.: Прогресс, 1984. – 367 с. 209

18. Власюк О.С. Галузева зайнятість в Україні в сучасних умовах: економіко-математичний аналіз і прогноз / О.С. Власюк, Т.Б. Лебеда. – К., 1994. – 64 с.

19. Власюк, Г. Профессиональная и социальная адаптация выпускника // Высшее образование. – 2007. – № 9. – С. 160–162.

20. Вразнова, М.Н. О системе профессиональной адаптации студентов // Высшее образование – 2004. – № 9. – С. 118–124.

21. Галицький В.М. Поведінкові стратегії на ринку праці України / В. М. Галицький, Ю.О. Привалов, Г.І. Чепурко / Відп. Ред. Ю. Сасенко. – К.: ПЦ «Фоліант», 2005. – 227 с

22. Герасименко О.О. Трансформація зайнятості як вектор гідної праці: глобальні тенденції та вітчизняні реалії / О.О. Герасименко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2013. – № 2 (6). – С. 68–76.

23. Герасимчук В.І. Проблеми трансформації зайнятості і розвитку ринку праці України (методологія, аналіз, шляхи вдосконалення) / В. І. Герасимчук. – К.: Вид-во «ТОВ «Принт-Експрес», 2001. – 503 с.

24. Грішнова О.А. Соціальні інновації у трудовій сфері: сутність, види, особливості реалізації в Україні / О.А. Грішнова, Г.Ю. Міщук // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 2. – С. 167–178.

25. Данилишин Б. Сфера та ринок послуг в контексті соціальної модифікації суспільства: монографія / Б. Данилишин, В. Куценко, Я. Остафійчук. – К.: Нічлава, 2005. – 328 с.

26. Делягин М. Г. Мировой кризис: общая теория глобализации / М. Г. Делягин. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 768 с.

27. Довідник з соціальної роботи/ [Л.М.Дунаєва, Л.А.Снігур, У.В.Варнава та інші], [За ред. Л.М.Дунаєвої]. – О: Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, 2015. - 402с

28. Дунаєва Л.М. Методичні рекомендації до написання дипломних робіт ОКР «Магістр» для студентів галузі знань 1301 «Соціальне забезпечення» спеціальності 8.13010201 «Соціальна робота» Інституту інноваційної та післядипломної освіти Одеського національного університету імені І.І. Мечникова/ Л.М.Дунаєва, У.В. Варнава, М.І. Брагар, Т.П. Хлівнюк. - Одеса: Вид-во «ВМВ», 2015. - 37с.

29. Економічна активність населення України 2013: Стат. зб. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 197 с.

30. Економічна активність населення України 2014: Стат. зб. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 207 с. 222

31. Економічна активність населення України 2015: Стат. зб. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 201 с

32. Єдина технологія надання соціальних послуг центрами зайнятості України: навч.посіб. / Ю. Маршавін, Л. Фокас, Л. Ляміна та ін. – К.: ІПК ДСЗУ, 2007. – 528 с.

33. Ємельяненко Л.М. Формування та регулювання новітніх форм зайнятості в Україні / Л.М. Ємельяненко // Український соціум. – 2015. – №1 (52). – С. 82-89.

34. Жигadlo, А. Качество подготовки и трудоустройствомолодыхспециалистов:социологический аспект / А. Жигadlo, В. Пузиков // Высшееобразование – 2007. – № 10. –С. 108-112.

35. Закон України «Про зайнятість населення» // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/page>.

36. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» від 09.01.2007 № 537-V [Електронний ресурс] / Верховна Рада України: офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/537-16>. 211

37. Ільїч Л.М. Державне регулювання взаємодії ринків праці та освіти / Л.М. Ільїч // Вчені записки Харківського інституту управління. – Вип. 34. – Т.1. – Харків: Харківський інститут управління, 2013. – С.363–370

38. Кабаченко Г.С. Дослідження регіональних особливостей регулювання ринку праці України / Г.С. Кабаченко // Економіка і організація управління : Збірник наукових праць. – Вінниця : ДонНУ, 2016. – № 3 (23). – С. 390-398

39. Колот А.М. Трансформація інституту зайнятості як складова глобальних змін у соціально-трудої сфері / А.М. Колот // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 8. – С. 3–14.

40. Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять № 111 [Електронний ресурс]: Конвенція Міжнародної організації праці № 111 від 25.06.1958. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_161.

41. Конвенція про сприяння зайнятості та захист від безробіття № 168 [Електронний ресурс]: Конвенція Міжнародної організації праці № 168 від 21.06.1988. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/993_182.

42. Концепция общегосударственной целевой социальной программы сохранения и развития трудового потенциала Украины на период до 2017 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

43. Кравченко В.Л. Молодіжний сегмент ринку праці: новітні тенденції та перспективи розвитку в Україні/В.Л. Кравченко//Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил в Україні. – 2007. – Вип. 5. – С. 197-203.

44. Кримова М.О. Забезпечення конкурентоспроможності молодих фахівців на ринку праці: дис. ... канд. екон. наук : 08.00.07 / М. О. Кримова; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2012. – 251 с.
45. Купалова Г.І. Соціально-економічна сутність, форми та функції ринку робочої сили / Г.І. Купалова // Зайнятість та ринок праці: міжвідомч. зб. наук. Пр. Вип. 27. – К.: РВПСУ НАН України. – 1994. – С. 12-19.
46. Маркс, К. Капітал. Собрание сочинений в 2 т. Т.1. Кн.1 / К.Маркс. - М.: Политиздат, 1978. -491с.
47. Марченко І.С. Інфраструктурна підтримка розвитку ринку праці України: монографія / І.С. Марченко – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2013. – 150 с.
48. Маршавин Ю. Глобализация и рынок труда Украины / Ю. Маршавин // Труд и зарплата. – 2011. – № 37 (761). – С. 8–9. 214
49. Маршавін Ю.М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу / Ю.М. Маршавін ; Ін-т підготов. кадрів Держ. служби зайнятості України. – К. : Альтерпрес, 2011. – 396 с.
50. Маршавін Ю.М. Ринок праці України: від кризи до продуктивної зайнятості / Ю.М. Маршавін // Ринок праці та зайнятість населення. – 2010. – № 1. – С. 17–21.
51. Онікієнко В.В. Молодіжний ринок праці України: проблеми та шляхи вирішення / В.В. Онікієнко, Л.Г. Ткаченко. – К.: РВПС України НАН України, Укр. Ін-т соціальних досліджень, 2003. – 160 с.
52. Онікієнко В.В. Розвиток ринку праці України: тенденції та перспективи / В.В. Онікієнко, Л.Г. Ткаченко, Л.М. Ємельяненко / За ред. Онікієнка В.В. – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007. – 286 с.

53. Петрова І.Л. Сегментація ринку праці: теорія і практика регулювання / І.Л. Петрова. – К.: Ін-т економіки, управління та господарського права, 1997. – 298 с. 215

54. Петрова І.Л. Сучасні технології маркетингу на ринку праці / І.Л. Петрова, І.В. Терон // Сучасні технології маркетингу на ринку праці. Вчені записки Університету «Крок». – 2008. – №18, Т.2. – С. 169-180.

55. Петюх В.М. Ринок праці та зайнятість / В.М. Петюх ; Міжрегіон. академія управління персоналом. – К. : МАУП, 1997. – 120 с.

56. Праця України у 2018 році: Стат. зб. - К.: Державна служба статистики України, ТОВ Видавництво «Консультант», 2016. – 312 с.

57. Про заходи з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення на 2016-2018 роки / Розпорядження голови Донецької обласної державної адміністрації від 29 лютого 2016 року № 131 [Електронний ресурс].–Режим доступу:<http://donoda.gov.ua/?lang=ua&sec=02.08&>

58. Развитие самозанятости в странах Европейского Союза и США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vneshmarket.ru/content/document_r_A4F92072-2395-4116-96E5-EE76169118C7.html.

59. Реформування ринку праці та соціальної політики в Україні. – К., 1994. – 24 с.

60. Рибалко Г.С. Інноваційні засади щодо регулювання зайнятості молоді в Україні/Г.С. Рибалко (Г.С.Кабаченко) // Економіка, менеджмент, маркетинг і логістика: теорія, практика та перспективи: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених. – Львів : Львівська економічна фундація, 2011. – С.44–46.

61. Рыбалко А.С. Особенности функционирования рынка труда Украины под воздействием глобальных экономических процессов/ А. С. Рыбалко (А. С.Кабаченко)//Економічні перспективи: Збірник студентських наукових

праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – Харків: ФОП Павлов М. Ю. – 2011. – №3 (1). – С. 74–78.

62. Семикіна М.В. Мотивація ефективної зайнятості: пошук оптимальної стратегії / М.В. Семикіна, Н. А. Іщенко. – Кіровоград : КОД, 2012. – 215 с.

63. Семикіна М.В. Трансформації зайнятості як фактор зміни мотиваційних моделей поведінки на ринку праці / М.В. Семикіна, Н.А. Іщенко, М.В. Бугайова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету : зб. наук. праць. – Кіровоград : Кіровогр. нац. техн. ун-т, 2015. – Вип. 27. – С. 148–157.

64. Смит, А. Исследование о природе и причинах богатств народов / А.Смит; пер. с англ. - М.: Эксмо, 2007. -960с.

65. Соціальні пріоритети ринку праці: методологія, практика, шляхи забезпечення / [С.І. Бандур, Т.А. Заяць, В.В. Онікієнко та ін.] ; НАН України, Рада по вивч. продукт. сил України. – К. : РВПС України НАН України, 2001. – 261 с.

66. Соціально-економічний механізм регулювання ринку праці та заробітної плати: кол. монографія / Ін-т економіки НАН України. – К., 2001. – 300 с.

67. Соціально-трудові відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку: монографія / [А.М. Колот, С.І. Бандур, І.Ф. Гнибіденко та ін.]; за наук. ред. А.М. Колота, І.Ф. Гнибіденка. - К. : КНЕУ, 2015. - 321 с.

68. Статистичний щорічник України за 20018 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]; Держ. комітет статистики України. – К. : Консультант, 2008. – 572 с

69. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / [авт.-упоряд: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко].– К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

70. Структурна трансформація економіки та ринок праці України: тенденції, соціальні наслідки, перспективи / [С.І. Бандур, Т.А. Заяць, Ю.М. Маршавін та ін.] ; Ін-т підготовки кадрів Держслужби зайнятості України, Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. – К. : РВПС України НАН України, 1999. – 268 с.

71. Трипольська А.С., Дунаєва Л.М., Соціально-професійна орієнтація школярів як регулятор зайнятості молоді у майбутньому/ А.С. Трипольська, Л.М. Дунаєва // Збірка матеріалів до 75-ї студентської наукової конференції. Секція «Факультету психології та соціальної роботи». Підсекції «Соціальні теорії», «Соціальна робота» - Одеса: Одеський національний університет, 2019. с.27-30

72. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

73. Цимбал О.І. Трансформація економічної системи та ринку праці в Україні: проблеми гармонізації механізмів розвитку та регулювання / О.І. Цимбал, О.М. Ярош // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 105–109

74. Шаульська Л.В. Стратегічні напрями збереження та розвитку трудового потенціалу України в умовах соціальних потрясінь / Л.В. Шаульська, О.М. Лаушкін // Економіка і організація управління: Зб. наукових праць. – Вінниця, 2014. – №1(17)-2(18). – С.14-20.

75. Шаульська Л.В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України: Монографія / Л.В. Шаульська / НАН України. Ін-т економіки промисловості. – Донецьк, 2005. – 502 с.

76. Шаульська Л.В. Формування активів людського капіталу з урахуванням перспектив розвитку ринку праці України [Електронний ресурс] / Л.В. Шаульська // Ринок праці України: європейський вимір: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 25 черв. 2015 р.). – Режим доступу: http://ipkdszu.kiev.ua/laboratory/statti/st_Shaylska.pdf

77. Щетініна Л.В. Формування ефективної зайнятості населення в Україні: передумови, орієнтири та заходи / Л.В. Щетініна, С.Г. Рудакова, Н.С. Данилевич // Соціально-трудова відносина: теорія та практика : зб. наук. праць / [Голов. редкол. А. М. Колот]. – К. : Київ. нац. екон. ун-т, 2014. – № 1 (7). – С. 278–284.

78. Якімова Н.С. Забезпечення продуктивної зайнятості через регулювання професійно-освітніх траєкторій молоді: дисертація на здобуття 220 наукового ступ. канд. екон. наук (08.00.07) / Донецький національний університет / Н.С. Якімова. – Донецьк, 2014. – 273 с.

79. Bell, D. TheComingofPost-IndustrialSociety. A VentureinSocialForecasting / D. Bell, 1973.

80. Bowles S. SocialCapitalandCommunityGovernance / S. Bowles, H. Gintis // TheEconomicJournal. – 2002. – № 112 (483). – P. 419–436.

81. Freedman D. H. SpecialEmploymentProgramsindevelopedandDevelopingCountries / D. H. Freedman // InternationalLabourReview – Geneva, 1990. – Vol.129. - #2. - p.165-184.

82. Schumpeter J. TheTheoryofEconomicDevelopment / J. Schumpeter. – Cambridge, Mass: HarvardUniversityPress, 1934. – 255 p.

83. Smith A. InquiryintotheNatureandCausesofthewealthofNations / A. Smith. – 1970, Londres, Everyman’sLibrary, 346 p. 136. Stiglitz J.

TheRoaringNineties: SeedsofDestruction / J. Stiglitz. – London : AllenLane, Penguin, 2003. – 389 p.